

HOSPODÁRSKE KRMIVÁ A PRODUKTY PO PRIEMYSELNOM SPRACOVANÍ

Časť A

Zelené rastlinné krmivá

1. Zelené rastlinné krmivá sú hospodárske krmivá, ktoré
 - a) sú určené na letné kŕmenie,
 - b) majú vysoký obsah biologickej vody,
 - c) musia byť vyrobené z registrovaných odrôd krmovín, okrem trvalých prírodných trávnych porastov,
 - d) nesmú obsahovať prímies škodlivých a jedovatých rastlín a prímies menejhodnotných a nehodnotných rastlín v nich môže byť najviac 60 %,
 - e) nesmú byť znečistené zeminou alebo znehodnotenú dlhším nevhodným skladovaním na hromadách, napr. zaparené.
2. Zoznam škodlivých rastlín a jedovatých rastlín

Bezkolenec belasý	Molinia coerulea
Mätonoh mámivý	Lolium temulentum
Jesienka obyčajná	Colchicum autumnale
Praslička močiarna	Equisetum palustre
Praslička riečna	Equisetum fluviatile
Záružlie močiarna	Caltha palustris
Iskerníky	Ranunculus
Prýštecovité (mliečnikovité)	Euphorbiaceae
Žltohlav európsky	Trollius europaeus
Veternica	Anemone
Hlaváčik jarný	Adonis vernalis
Orlíček obyčajný	Aquilegia vulgaris
Starček	Senecio
Žerušnica lúčna	Cardamine pratensis
Tetucha kozia (kozí pysk)	Aethusa cynapium
Rozpuk jedovatý	Cicuta virosa
Bolehlav škvrnitý	Conium maculatum
Krkoška mámivá	Chaerophyllum temulum
Ľuľok sladkohorký	Solanum dulcamara
Ľuľok čierny	Solanum nigrum
Štrkáč	Rhinantus
Halucha	Cenanthe
Mäta	Mentha
Ľuľkovec zlomocný	Atropa bella-donna
Durman obyčajný	Datura stramonium
Lastovičník väčší	Chelidonium maius
Ranostaj pestrý	Coronilla varia
Orličník obyčajný (papradie orličie)	Pteridium aquilinum
Prilbica modrá	Aconitum napellus
Kýchavica biela	Veratrum album
Vstavač	Orchis
Náprstník	Digitalis
Kúkoľ poľný	Agrostemma githago

Kukučina	Cuscuta
Cesnak	Allium
Blen čierny	Hyoscyamus niger
Mak	Papaver

3. Zoznam menejhodnotných rastlín a nehodnotných rastlín

Lesknica trsteníkovitá (trst'ovitá)	Phalaris arundinacea
Metlica trsnatá	Deschampsia caespitosa
Medúnok vlnatý	Holcus lanatus
Medúnok mäkký	Holcus mollis
Ovsica pestrá	Avenula versicolor
Traslica prostredná	Briza media
Stoklas mäkký	Bromus mollis
Kostrava trsteníkovitá	Festuca arundinacea
Kostrava obrovská	Festuca gigantea
Steblovka riasnatá	Glyceria notata
Pšeno rozložené	Milium effusum
Pýr psi	Agropyrum caninum
Psinček psi	Agrostis canina
Mrvica peristá	Brachypodium pinnatum
Mrvica lesná	Brachypodium sylvaticum
Kostravy úzkolisté okrem kostravy červenej výbežkatej	Festuca angustifoliae
Steblovka vodná	Glyceria aquatica
Steblovka splývavá (plávajúca)	Glyceria fluitans
Psica tuhá	Nardus stricta
Trst' obyčajná	Phragmites australis
Smlz kroviskový	Calamagrostis epigejos
Sitinovité	Juncaceae
Šachorovité	Cyperaceae
Silenka	Silene
Knôtovka	Melandrium
Kukučka lúčna pravá	Lychnis flos cuculi
Pastierska kapsička	Capsella bursa pastoris
Štiavec	Rumex
Chryzantémovka	Chrysanthemum leucanthemum
Lipkavec	Galium
Trezalka	Hypericum
Kručinka	Genista
Zvonček	Campanula
Pichliač	Cirsium
Praslička roľná	Equisetum arvense
Vresovcovité	Ericaceae
Paprad'ovité okrem papradia orlícieho	Dryopteris
Machy	Musci

4. Zoznam hodnotných rastlín

4.1. Ďateľinoviny

Ďateľina lúčna (červená)	Trifolium pratense
Ďateľina plazivá	Trifolium repens
Ďateľina hybridná	Trifolium hybridum
Ďateľina purpurová	Trifolium incarnatum

Lucerna siata
Lucerna kosákovitá
Lucerna menlivá
Lucerna ďatelinová (chmeľovitá)
Vičenec
Ladenec rožkatý
Ladenec barinný
Vtákonoha (vtáčia noha)

Medicago sativa
Medicago falcata
Medicago varia
Medicago lupulina
Onobrychis sativa
Lotus corniculatus
Lotus uliginosus Schkuhr
Ornithopus sativus

4.2. Trávy

Kostrava lúčna
Mätonoh trváci
Lipnica lúčna
Lipnica močiarna
Mätonoh mnohokvetý
Timotejka lúčna
Timotejka horská
Psiarka lúčna
Ovsík obyčajný
Trojštet žltkastý
Reznačka laločnatá
Psinček pravý
Lipnica pospolitá
Hrebienka obyčajná
Kostrava červená
Pýr plazivý
Psinček obyčajný
Stoklas bezostový (bezbranný)
Stoklas vzpriamený
Pýr hrebenitý
Lipnica hájna
Tomka voňavá

Festuca pratensis
Lolium perenne
Poa pratensis
Poa palustris
Lolium multiflorum
Phleum pratense
Phleum montanum
Alopecurua pratensis
Arrhenatherum elatius
Trisetum flavescens
Dactylis glomerata
Agrostis canina
Poa trivialis
Cynosurus cristatus
Festuca rubra
Agropyrum repens
Agrostis tenuis
Bromus inermis
Bromus erectus
Agropyron cristatum
Poa nemoralis
Anthoxanthum odoratum

4.3. Strukoviny

Bôb obecný
Hrach siaty (záhradný)
Hrach poľný
Pelúška (hrach kýmny)
Šošovica jedlá
Vika (kultúrna a plevelná)
Hrachor lúčny
Lupina (vlčí bôb)
Komonica biela
Komonica lekárska
Fazuľa
Jastrabina lekárska
Sója
Cícer baraní

Faba vulgaris
Pisum sativum (hortense)
Pisum sativum (arvense)
Pisum sativum (speciosum)
Lens esculenta
Vicia (species)
Lathyrus pratensis
Lupinus
Melilotus albus
Melilotus officinalis
Phaseolus
Galega officinalis
Glycine soja
Cicer arietinum

4.4. Byliny

Alchemilla obyčajná
Rasca lúčna
Skorocel kopijovitý
Skorocel prostredný

Alchemilla vulgaris
Carum carvi
Plantago lanceolata
Plantago media

Rebríček obyčajný	Achillea millefolium
Púpava lekárska	Taraxacum officinale
Púpavec jesenný	Leontodon autumnalis
Škarda vlásokovitá	Crepis capillaris
Krvavec lekársky	Sanguisorba officinalis
Mrkva obyčajná	Daucus carota
Pastrnák siaty	Pastinaca sativa
Kozobrada lúčna (kozia brada)	Tragopogon pratensis
Bedrovník väčší	Pimpinella major

5. Odporúčané vegetačné fázy zberu vybraných druhov hospodárskych krmív a spôsob použitia týchto krmív

Krmivo	Vegetačná fáza	Použitie krmiva
Kukurica	zelená až mliečna zrelosť (sušina 18 % až 22 %)	priame skrmovanie
	mliečna až vosková zrelosť (sušina viac ako 22 % do 35 %)	silážovanie, úsušky
	začiatok plnej zrelosti (sušina viac ako 35 %)	silážovaná drvina
Ďatelinoviny	butonizácia (sušina 16 % až 20 %)	priame skrmovanie, úsušky, silážovanie, seno
	začiatok kvitnutia (sušina viac ako 20 % do 24 %)	úsušky, silážovanie, seno
	plný kvet (sušina viac ako 24 %)	ukončenie konzervácie
Trávy	začiatok metania a metanie až do 50 % vymetaných tráv, prvá kosba	seno, siláž, priame skrmovanie
	päť- až šesťtýždňový porast po pred- chádzajúcej kosbe, druhá a ďalšie kosby	seno, siláž, priame skrmovanie
	sedem- až desaťtýždňový porast, posledná kosba	priame skrmovanie
Strukoviny	väčšina strukovín vo fáze asi 50 % zakvitnutých rastlín až do nasadzovania strukov, ak ide o sóju, v čase tvorby strukov až do mliečnej zrelosti	úsušky, silážovanie, seno
	v čase vývinu strukov až do žltej zrelosti	silážovaná drvina
Obilniny	začiatok metania až do kvitnutia	priame skrmovanie
	mliečna až žltá zrelosť	silážovanie
	žltá zrelosť	silážovaná drvina

Časť B
Seno a krmna slama

1. Seno je sušením zakonzervovaná nadzemná časť hodnotných, menejhodnotných a nehodnotných rastlín uvedených v časti A bodoch 3 a 4 so zachovaným obsahom živín, vitamínov a minerálnych látok s podielom vlákniiny 20 % až 35 %. Seno sa člení na 4 skupiny.

2. Krmna slama je suchá nadzemná časť obilnín, tráv a strukovín zbavená semien.

3. Požiadavky na seno

Vlhkosť	Vo všetkých skupinách a triedach sena: základná vlhkosť 17 %, vlhkosť pri uvádzaní sena do obehu najviac 20 %.
Organoleptické znaky	V 1., 2. a 3. skupine sena: vôňa prirodzená senná, farba prirodzená, zodpovedajúca príslušnej skupine sena. V 4. skupine sena: farba prirodzená, šedá, vylúhovaná.
Obsah škodlivých a jedovatých rastlín	V 1. skupine sena 0 %. V 2. skupine sena najviac 1 %. V 3. skupine sena najviac 2 %. V 4. skupine sena najviac 3 %.
Obsah nečistôt	V 1. až 3. skupine sena najviac 2 %. V 4. skupine sena najviac 3 %.

4. Požiadavky na obsah živín v sene

Skupina sena a druhy rastlín v nej	Opis	Obsah živín v 83 % sušine		
		Trieda	NL vlákniina	min. max.
Seno 1. skupiny: lucerna, ďateliny, strukoviny	Sušené nadzemné časti rastlín s obsahom 90 % uvedených druhov a s obsahom najviac 10 % iných hodnotných, menejhodnotných a nehodnotných rastlín	I. trieda	NL vlákniina	min. 15,0 % max. 24,0 %
		II. trieda	NL vlákniina	min. 12,0 % max. 26,0 %
		III. trieda	NL vlákniina	min. 9,5 % max. 29,0 %
Seno 2. skupiny: ďatelinotrávy, lucernotrávy, strukovinovo-obilné miešanky	Sušené nadzemné časti rastlín s obsahom najmenej 80 % uvedených druhov rastlín	I. trieda	NL vlákniina	min. 13,0 % max. 22,5 %
		II. trieda	NL vlákniina	min. 10,5 % max. 25,0 %
		III. trieda	NL vlákniina	min. 8,0 % max. 28,0 %

Seno 3. skupiny: lúčny porast, trávy	Sušené nadzemné časti rastlín s obsahom najmenej 60 % uvedených a iných hodnotných rastlín	I. trieda	NL vláknina	min. 11,5 % max. 22,0 %
		II. trieda	NL vláknina	min. 9,0 % max. 24,5 %
		III. trieda	NL vláknina	min. 6,0 % max. 28,0 %
Seno 4. skupiny: kyslé trávy	Sušené nadzemné časti uvedených rastlín s obsahom najmenej 40 % iných hodnotných rastlín			

Vysvetlivky: NL – dusíkaté látky

5. Odporúčané vegetačné fázy zberu vybraných druhov hospodárskych krmív a spôsob použitia týchto krmív

Krmivo	Vegetačná fáza	Použitie krmiva
Kukurica	zelená až mliečna zrelosť (sušina 18 % až 22 %)	priame skrmovanie
	mliečna až vosková zrelosť (sušina viac ako 22 % do 35 %)	siláž, úsušky
	začiatok plnej zrelosti (sušina viac ako 35 %)	silážovaná drvina
Ďatelinoviny	butonizácia (sušina 16 % až 20 %)	priame skrmovanie, úsušky, seno, siláž
	začiatok kvitnutia (sušina viac ako 20 % do 24 %)	úsušky, siláž, seno
	plný kvet (sušina viac ako 24 %)	ukončenie konzervácie
Trávy	začiatok metania a metanie až do 50 % vymetaných tráv, prvá kosba	priame skrmovanie, úsušky, seno, siláž
	päť- až šesťtýždňový porast po pred- chádzajúcej kosbe, druhá a ďalšie kosby	seno, siláž, priame skrmovanie
	sedem- až desaťtýždňový porast, posledná kosba	priame skrmovanie

Strukoviny	väčšina strukovín vo fáze asi 50 % zakvitnutých rastlín až do nasadzovania strukov, ak ide o sóju, v čase tvorby strukov až do mliečnej zrelosti	úsušky, siláž, seno
	v čase vývinu strukov až do žltej zrelosti	silážovaná drvina
Obilniny	začiatok metania až do kvitnutia	priame skrmovanie
	mliečna až žltá zrelosť	siláž
	žltá zrelosť	silážovaná drvina

6. Požiadavky na krmnu slamu

Druh slamy	Opis	Požiadavky na kvalitu slamy
Krmna slama: jačmenná, ovsená, kukuričné kôrovie, strukovinová a z hodnotných tráv	Voľne ložené alebo lisované suché nadzemné časti uvedených druhov rastlín zbavené semien Krmne slamy s podsevom obsahujú aj ďatelinoviny alebo motýľokveté rastliny, alebo trávy, alebo zmesi týchto rastlín	Nesmie byť plesnivá, potuchnutá, zaparená a z desikovaných rastlín. Základná vlhkosť 17,0 % Vlhkosť pri uvádzaní do obehu max. 20,0 % Obsah a) pliev a úhrabkov max. 20,0 % b) nečistôt max. 5,0 % c) jedovatých rastlín alebo ich semien max. 3,0 % Môže byť najviac stredne prašná.

7. Krmne slamy uvedené v bode 6 a pšeničnú slamu možno použiť na výrobu tvarovaných krmív, ak neobsahujú zelené časti a ich vlhkosť pri uvádzaní do obehu nie je pri dodržaní ostatných požiadaviek na ich kvalitu vyššia ako 17 %.

8. Pri uvádzaní sena a krmnej slamy do obehu sa za každé percento vlhkosti nad 17 % vykonáva zrážka 1,2 % hmotnostného a za každé percento vlhkosti pod 17 % až po hranicu 14 % sa hmotnosť zvyšuje o 1,2 %.

9. Úradný odber vzoriek sena a krmnej slamy

9.1. Úradný odber vzoriek sena a krmnej slamy sa vykonáva tak, aby jednotková vzorka reprezentovala celú vzorkovanú partiu.

9.2. Jednotkovú vzorku možno odobrať zo vzorkovanej partie nelisovaného sena alebo krmnej slamy nelisovanej z množstva najviac desať ton a zo vzorkovanej partie lisovaného sena alebo krmnej slamy lisovanej z množstva najviac 20 ton.

9.3. Hmotnosť jednotkovej vzorky musí byť najmenej 5 kg.

9.4. Jednotková vzorka sa skladá z čiastkových vzoriek. Hmotnosť čiastkovej vzorky musí byť asi 0,5 kg.

9.5. Čiastkové vzorky z nelisovaného sena alebo krmnej slamy nelisovanej sa odoberajú najmenej z 10 rôznych miest vzorkovanej partie s hmotnosťou najmenej 500 kg.

9.6. Čiastkové vzorky z nelisovaného sena alebo z nelisovanej krmnej slamy s hmotnosťou vzorkovanej partie menšou ako 500 kg sa odoberajú z menšieho počtu miest tak, aby jednotková vzorka mala hmotnosť najmenej 1 % z hmotnosti vzorkovanej partie, nie však menej ako 1 kg.

9.7. Jednotková vzorka z lisovaného sena alebo z lisovanej krmnej slamy zo vzorkovanej partie s hmotnosťou do desať ton sa skladá z čiastkových vzoriek z najmenej 3 % celkového počtu balíkov, a ak ide o vzorkovanú partiu s väčšou hmotnosťou, najmenej z 1 % celkového počtu balíkov, nie však z menšieho počtu ako šesť balíkov lisovaného sena alebo lisovanej krmnej slamy.

9.8. Odoberaté jednotkové vzorky sa balia do papierových obalov.

9.9. Na zisťovanie vlhkosti treba jednotkovú vzorku sena alebo krmnej slamy premiešať a odoberať z nej priemer-nú vzorku s hmotnosťou asi 0,3 kg, ihneď ju vložiť do nepriepustného obalu a obal dôkladne uzatvoriť.

10. Skúšanie a hodnotenie sena a kŕmnej slamy

- 10.1. Organoleptické znaky sena alebo kŕmnej slamy sa posudzujú z vnútornej vrstvy sena pri rozptýlenom dennom svetle. Ak sa pri odbere čiastkových vzoriek sena a kŕmnej slamy zistia organoleptické vady, treba posúdiť, či ide o vadu náhodnú, alebo o vadu charakteristickú pre celú vzorkovanú partiu. Náhodná vada sa pri odbere vzoriek neberie do úvahy.
- 10.2. Pri zisťovaní kvality rovnakej vzorkovanej partie sena alebo kŕmnej slamy sa určí kvalita aritmetickým priemerom zo všetkých jednotkových vzoriek sena alebo kŕmnej slamy.
- 10.3. Pri posudzovaní pachu sena a kŕmnej slamy možno zosilniť pach tým, že sa časť sena alebo kŕmnej slamy poľeje horúcou vodou, prikryje sa a po dvoch až troch minútach sa posúdi zosilnený pach.
- 10.4. Prašnosť sena a kŕmnej slamy sa zisťuje tak, že trsom sena alebo slamy, ktorý sa odoberie zo stredu vzorkovanej jednotky, sa zatrepe. Ak sa vytvorí nepatrný obláčik prachu, ide o seno alebo slamu slabo prašné.
- 10.5. Nečistoty sa zisťujú ako hmotnostné percento anorganických prímiesí, ako je hlina, piesok a železo, a častí rastlín obsiahnutých v jednotkovej vzorke a prepádajúcich sitom s kruhovými otvormi s priemerom 3 mm.
- 10.6. Vlhkosť sena alebo kŕmnej slamy sa orientačne stanovuje takto:
Priemerná vzorka sena alebo kŕmnej slamy na stanovenie vlhkosti sa vyberie z nepriepustného obalu, stisne sa v ruke, rýchlo sa nastrihá na 5 mm až 10 mm kúsky, ktoré sa premiešajú.
Vo vysušenej a odváženej hliníkovej miske s priemerom najmenej 60 mm a výškou najmenej 25 mm s dobre tesniacim viečkom sa rýchlo odváži z nastrihanej a premiešanej priemernej vzorky 4,5 g až 5,5 g $\pm 0,01$ g. Vzorka sa v otvorenej miske spolu s viečkom suší vo vopred vyhriatej sušiarňi pri teplote 130 °C ± 2 °C počas presne 60 minút. Potom sa miska v sušiarňi zatvorí, vloží sa do exsíkátora, po vychladnutí sa odváži a vlhkosť sa vypočíta podľa vzorca

$$x = \frac{(a + b - c)}{b} \cdot 100, \text{ v ktorom je}$$

x % vlhkosti,

a hmotnosť prázdnej misky v g,

b hmotnosť vzorky v g,

c hmotnosť misky so vzorkou po vysušení v g.

Vlhkosť sa stanoví ako aritmetický priemer troch súbežných stanovení; uvádza sa v % na jedno desatinné miesto.

- 10.7. Výsledky stanovenia NL a vlákničky sa uvádzajú v prepočte na 83 % sušinu sena alebo kŕmnej slamy.
- 10.8. Botanický rozbor sena alebo kŕmnej slamy sa vykonáva takto:
Podiel jednotlivých druhov rastlín podľa časti A sa zistí botanickým rozborom 4 čiastkových vzoriek sena alebo kŕmnej slamy s hmotnosťou asi 100 g odobratých z rôznych miest jednotkovej vzorky. Po roztriedení čiastkových vzoriek sa určí podiel jednotlivých druhov rastlín v percentách podľa vzorca

$$z = \frac{a}{b} \cdot 100, \text{ v ktorom je}$$

a hmotnosť jednotlivých druhov rastlín v sene alebo v kŕmnej slame,

b hmotnosť čiastkovej vzorky sena alebo kŕmnej slamy v gramoch.

Výsledkom je aritmetický priemer podielov druhu rastlín vo všetkých 4 čiastkových vzorkách sena alebo kŕmnej slamy. Ak ide o škodlivé alebo jedovaté rastliny, výsledok sa udáva v percentách na jedno desatinné miesto, a ak ide o hodnotné alebo menejhodnotné rastliny, výsledok sa uvádza v celých percentách.

Časť C

Siláž

1. Siláž je šťavnaté hospodárske krmivo s obsahom vody nad 50 %, vyrobené fermentáciou rastlinných cukrov za anaeróbných podmienok.
2. Siláž sa vyrába z čerstvých alebo zavádnutých registrovaných odrôd krmovín.
3. Úradný odber vzoriek siláže
 - 3.1. Úradný odber vzoriek siláže sa vykonáva
 - a) vzorkovačom siláži (sondou) z uzavretých silážnych žlabov,
 - b) rukou alebo vzorkovacou lopatkou z profilu silážneho žlabu, z vlečky alebo z hromady,
 - c) odberom čiastkových vzoriek rukou v priebehu vyprázdňovania silážnej veže.
 - 3.2. Odobratá vzorka siláže musí reprezentovať celú vzorkovanú partiu. Z odobratých vzoriek sa vylúčia všetky časti siláže, ktoré môžu byť v dôsledku skladovania ovplyvnené vonkajšími podmienkami a nie sú

charakteristické pre celú vzorkovanú partiu, ako sú napr. povrchové vrstvy, postranné vrstvy a spodná zatečená časť. Ak ide o lisovanú siláž v balíkoch, z odberu vzoriek sa vylúčia balíky s porušeným obalom.

- 3.3. Čiastkové vzorky sa odoberajú zo vzorkovanej partie tak, aby jednotková vzorka siláže mala hmotnosť najmenej 5 kg, a ak ide o siláž s vyššou sušinou, čiastkové vzorky sa odoberajú tak, aby jednotková vzorka siláže mala hmotnosť najmenej 3 kg.
- 3.4. Vzorkovač siláže (sonda) musí spĺňať tieto požiadavky:
- nesmie ovplyvňovať kvalitu vzorkovanej partie,
 - musí odoberať všetku siláž z určeného priestoru a siláž sa nesmie zo sondy samovoľne vysýpať,
 - musí byť ľahko vyprázdňovateľný a čistiteľný,
 - musí byť zhotovený z mechanicky a chemicky odolného materiálu.
- 3.5. Pri odbere čiastkových vzoriek zo silážneho žľabu zakrytého plachtou sa plachta v šachovnicovo rozmiestnených miestach odberu čiastkovej vzorky rozreže v tvare kríža a odstráni sa z nich zvetraná a zmenená časť siláže. Z takto rozmiestnených miest vpichu sa siláž odoberie vrtaním po celej dĺžke sondy.
- 3.6. Z profilu silážneho žľabu sa odoberajú čiastkové vzorky siláže zo šachovnicovito rozmiestnených miest odberu rukou alebo lopatkou najmenej z 5 miest odberu tak, aby vzorky charakterizovali celú vzorkovanú partiu.
- 3.7. Čiastkové vzorky sa pri všetkých spôsoboch ich odberu položia na nepriepustnú podložku, na ktorej sa dokonale premiešajú. Z takto premiešaných čiastkových vzoriek sa odoberie jednotková priemerná vzorka.
- 3.8. V odobratej jednotkovej priemernej vzorke sa na mieste posúdi farba, vôňa a štruktúra siláže; potom sa vzorka zabalí do nepriepustného vrečka. Z tohto vrečka sa vytlačí vzduch, dobre sa zaviaže, vzorka sa označí a ihneď sa dopraví do laboratória.
- 3.9. O odbere vzorky sa napíše záznam, v ktorom sa uvedie názov siláže, vegetačná fáza zberu krmiva, miesto a dátum odberu vzorky, dátum výroby siláže, použitý konzervačný prípravok, spôsob jeho aplikácie a jeho dávkovanie, technológia výroby siláže, miesto jej uloženia, spôsob zakrytia, klimatické podmienky počas silážovania a meno toho, kto vzorku odobral.
- 3.10. Po dopravení vzorky do laboratória sa siláž ihneď organolepticky posúdi a pripraví na analýzu výživnej hodnoty a na zistenie kvality fermentačného procesu. Ak vzorka siláže nemôže byť v laboratóriu ihneď analyzovaná, musí sa uložiť v chladničke pri teplote 3 °C až 4 °C v pôvodnom stave alebo po zakonzervovaní vo forme výluhu.

4. Hodnotenie kvality siláže

4.1. Kvalita siláže sa hodnotí podľa

- zmyslových znakov uvedených v bode 4.2. orientačne a
- fermentačného procesu uvedeného v bode 4.3. pre ľahkosilážovateľné krmoviny a v bode 4.4. pre stredne a ťažšie silážovateľné krmoviny.

4.2. Zmyslové hodnotenie siláže

Pri zmyslovom hodnotení siláže sa posudzuje pach, farba, vzhľad a štruktúra vzorky takto:

Kvalitatívna trieda	Pach	Farba	Štruktúra a konzistencia
I. Veľmi dobrá	po pôvodnej hmote, aromatický, nakyslý, po ovocí	po pôvodnej hmote, ak ide o siláž z uvádzanej hmoty, nahnedlá	zachovaná, bez prímеси
II. Dobrá	kyslý, slabo aromatický, ak ide o siláž z uvádzanej hmoty, karamelový	mierne zmenená, nažltlá, hnedozelená, ak ide o siláž z uvádzanej hmoty, hnedá	mierne narušená
III. Nevydarená	veľmi kyslý, štipľavý, silne karamelový, po kyseline maslovej	veľmi zmenená, svetložltá, ostrozelená, ak ide o siláž z uvádzanej hmoty, tmavohnedá	narušená, mazľavá, slizovitá; hmota znečistená najmä zeminou
IV. Zlá	silne po kyseline maslovej, po amoniaku, hnilobný, plesňový, fekálny	čierna alebo iná neprirodzená, napr. naružovelá, načervenalá a pod.	veľmi narušená; hmota silne znečistená, silne prerastená mikroskopickými hubami, rozsiahly výskyt plesní

4.3. Hodnotenie kvality siláží z ľahkosilážovateľných krmovín, ako napr. kukurica

Kvalitatívna trieda	Množstvo kyselín v g/kg sušiny	
	kyselina octová*	kyselina maslová**
I. Veľmi dobrá	< 20	< 2,5
II. Dobrá	< 30	< 3,5

III. Nevydarená	< 40	< 4,5
IV. Zlá	≥ 40	≥ 4,5

* Pre dané hodnotenie predstavuje súčet kyseliny octovej a kyseliny propiónovej.

** Pre dané hodnotenie predstavuje súčet kyselín maslovej, izomaslovej, valérovej, izovalérovej a kaprónovej.

4.4. Hodnotenie kvality siláží zo stredne a ťažkosilážovateľných krmovín, ako napríklad viacročné krmoviny, obilniny, strukoviny, repné skrojky, kapustovité medziplodiny a iné

Kvalitatívna trieda	Sušina v g/kg					Kyselina maslová	Obsah amoniakálneho dusíka z celkového obsahu N	Vlákna
	< 200*	201 – 300	301 – 400	401 – 500	> 501*			
	pH							
I. Veľmi dobrá	< 4,1	< 4,3	< 4,5	< 4,7	< 5,1	< 2,5	< 8	< 270
II. Dobrá	< 4,3	< 4,5	< 4,7	< 4,9	< 5,3	< 3,5	< 12	< 290
III. Nevydarená	< 4,5	< 4,7	< 4,9	< 5,2	< 5,4	< 4,5	< 16	< 350
IV. Zlá	≥ 4,5	≥ 4,7	≥ 4,9	≥ 5,2	≥ 5,4	≥ 4,5	≥ 16	≥ 350

* Sušina nepriaznivá pre silážovanie.

4.5. Siláže, ktoré po zmyslovom ohodnotení boli zaradené do prvej až tretej triedy kvality, možno ďalej analyzovať na stanovenie obsahu ukazovateľov fermentačného procesu, obsahu živín, výživnej hodnoty alebo iných požadovaných ukazovateľov. Siláže zaradené do štvrtej triedy kvality nesmú byť skrmované bez vyšetrenia na zdravotno-hygienické ukazovatele.

4.6. Podmienkou zaradenia kukuričných siláží do prvej triedy alebo druhej triedy kvality je splnenie nasledujúcich podmienok:

- obsah vlákna musí byť menej ako 260 g/kg sušiny,
- obsah kyseliny mliečnej musí byť najmenej 10 g/kg pôvodnej hmoty,
- pH je v rozpätí 3,7 – 4,3.

Pri nesplnení ktorejkoľvek z uvedených podmienok sa kukuričná siláž zaradi do tretej kvalitatívnej triedy.

4.7. Ak siláže hodnotené podľa bodu 4.4. boli zaradené do prvej alebo druhej kvalitatívnej triedy, musia obsahovať najmenej 10 g kyseliny mliečnej v jednom kg pôvodnej sušiny. Siláž, ktorá nespĺňa túto podmienku, sa zaradi do tretej kvalitatívnej triedy.

Časť D

Mokrú krmnú zvyšky po priemyselnom spracovaní technických plodín

1. Mokrú krmnú zvyšky vznikajú ako vedľajší produkt pri spracúvaní poľnohospodárskych plodín, ako je napr. cukrová repa a zemiaky v potravinárskom priemysle. Vzhľadom na vysoký obsah vody v nich musia sa skrmovať čerstvé, ihneď sušiť alebo konzervovať.

2. Požiadavky na mokrú krmnú zvyšky

Druh krmiva	Opis	Požiadavky
Cukrovárske rezky vysladené	Rezky z buliev cukrovej repy po vysladiení pri cukrovarníckom spracovaní	Farba: po pôvodnej plodine, nesmie byť žltá, čierna a iná netypická.

a) mokré b) čiastočne lisované c) lisované		Vôňa: bez cudzích pachov; nesmie byť po kyseline maslovej alebo octovej. Štruktúra: nesmie byť mazľavá, nesmú byť prítomné anorganické prímеси. Teplota pri preberaní: max. 30 °C. Obsah sacharózy: min. 0,20 %. Sušina: a) min. 8,0 %, b) min. 10,0 %, c) min. 15,0 %.
Zemiakové zvyšky po odstránení škrobu	Vedľajší produkt škrobárenského priemyslu po spracovaní technických zemiakov	Sušina: min. 14,0 %. Organoleptické znaky musia zodpovedať pôvodnej plodine.
Zemiakové výpalky	Vodnaté krmivo po spracovaní zemiakov v liehovarníckom priemysle	Sušina: min. 4,0 %.
Obilné výpalky	Vodnaté bielkovinové krmivo po spracovaní obilia v liehovarníckom priemysle	Sušina: min. 6,0 %.
Pivovarské mláto	Vedľajšie vodnaté bielkovinové krmivo po spracovaní jačmeňa	Sušina: min. 18,0 %.
Jablčné výlisky	Vedľajšie krmivo po spracovaní jabĺk v potravinárskom priemysle	Sušina: min. 20,0 %; musia sa skrmovať len čerstvé.
Hroznové výlisky	Vedľajší produkt po spracovaní hrozna po odstránení stopiek a víňanu draselného	Sušina: min. 25,0 %.

Časť E

Konzervačné látky a prípravky do hospodárskych krmív

1. Konzervačné látky a prípravky do hospodárskych krmív sú chemické alebo biologické látky napomáhajúce konzervovaniu krmív tak, aby bola čo najviac zachovaná ich pôvodná štruktúra, obsah živín, vitamínov a minerálnych látok. Sú to látky a prípravky rýchlo upravujúce pH vo fermentovaných krmivách a priaznivo usmerňujúce rast mliečnych baktérií a tvorbu kyseliny mliečnej.
2. Konzervačné látky a prípravky do hospodárskych krmív v predpísanej dávke nesmú ohrozovať zdravie ľudí, zvierat a poškodzovať životné prostredie.
3. Konzervačné látky a prípravky nesmú negatívne ovplyvňovať príjem krmiva zvieratami, úžitkovosť zvierat, kvalitu a technologickú spracovateľnosť živočíšnych produktov, ako je mlieko, mäso a pod.

Časť F

Zásady zberu a konzervácie hospodárskych krmív

1. Zber hospodárskych krmív sa vykonáva v odporúčanej vegetačnej fáze uvedenej v časti A bode 5.
2. Ak ide o ťažšie a ťažkosilážovateľné hospodárske krmivá s nízkym obsahom sušiny, treba pri ich silážovaní použiť vhodnú chemickú konzervačnú látku alebo konzervačný prípravok, napríklad kyselinu mravčiu.

3. Pri silážovaní bez konzervačnej látky alebo prípravku treba v bielkovinových krmivách zabezpečiť rýchle zvýšenie sušiny. Na tento účel treba použiť rôzne vhodné mechanizmy, ako sú miagače, čuchrače a obracače krmív. Doba vädnutia krmív môže byť najviac 48 hodín.
4. V ťažkosilážovateľných krmivách silážovaných biologickými konzervačnými látkami má byť optimálna sušina 35 %.
5. Ťažkosilážovateľné krmivá bez konzervačných látok sa silážujú, len ak majú sušinu 35 % až 50 %.
6. Ak majú krmivá vyššiu sušinu, treba ich rezať nakratšie. Okrem toho treba na siláž kukurice s vyššou sušinou, na siláž ciroku a na silážovanú drvinu použiť mechanizmy zabezpečujúce mechanické narušenie semien, ako aj priečne a pozdĺžne narušenie stebiel.
7. Pred silážovaním krmiva treba silážne priestory dokonale vyčistiť a upraviť aj okolie silážneho žľabu, aby sa zamedzilo zanášaniamu nečistôt do siláže.
8. V záujme ochrany životného prostredia musí byť silážny priestor zabezpečený pred únikom silážnych štiav.
9. Po naplnení silážneho žľabu treba siláž dôkladne utláčať ťažkými mechanizmami ešte najmenej jednu hodinu.
10. Ak je počas silážovania nepriaznivé počasie, treba silážované krmivo zakryť a po ukončení silážovania a zakrytí krmivo aj zaťažiť.
11. Naplnenie jedného silážneho zariadenia môže s prihliadnutím na jeho veľkosť trvať najviac päť dní.
12. Pri vyberaní siláže zo silážneho žľabu treba čo najviac obmedziť straty, a to použitím vhodných vyberacích mechanizmov.

Časť G

Výživná hodnota hospodárskych krmív

1. Výživná hodnota hospodárskych krmív pre prežúvavce je charakterizovaná obsahom
 - a) energie, ktorá je vyjadrená v megajouloch (MJ) netto energie laktácie (NEL) a netto energie výkrmu (NEV),
 - b) dusíkatých látok, ktoré sú vyjadrené v gramoch skutočne stráviteľných dusíkatých látok v tenkom čreve (PDI),
 - c) ostatných základných živín, ako sú tuk, vláknina, popol a bezdusíkaté látky výťažkové,
 - d) makroelementov, najmä vápnika, fosforu, horčíka, draslíka a sodíka,
 - e) mikroelementov, najmä mangánu, zinku, medi, kobaltu, jódu a selénu,
 - f) vitamínov, najmä vitamínu A, vitamínu D a betakaroténu.
2. K výpočtu NEL a NEV treba poznať brutto energiu (BE) a metabolizovateľnú energiu krmiva (ME).
3. Brutto energiu možno zistiť kalorimetricky alebo vypočítať regresnou rovnicou podľa Schiemanna a kol. (1971) na základe obsahu dusíkatých látok (NL), tuku (T), vlákniny (VL) a bezdusíkatých látok výťažkových (BNLV), dosadených do rovnice v g/kg sušiny takto:

$$BE \text{ v MJ/kg sušiny} = 0,0239 \times g \text{ NL} + 0,0397 \times g \text{ T} + 0,0200 \times g \text{ VL} + 0,0174 \times g \text{ BNLV}.$$
4. Metabolizovateľná energia pre prežúvavce (MEpr) sa vypočíta na základe obsahu stráviteľných dusíkatých látok (SNL), stráviteľného tuku (ST), stráviteľnej vlákniny (SVL) a stráviteľných bezdusíkatých látok výťažkových (SBNLV), dosadených do rovnice v g/kg sušiny takto:

$$MEpr \text{ v MJ/kg sušiny} = 0,01588 \times g \text{ SNL} + 0,03765 \times g \text{ ST} + 0,01380 \times g \text{ SVL} + 0,01518 \times g \text{ SBNLV}.$$

Stráviteľné živiny sa vypočítajú pomocou koeficientov stráviteľnosti jednotlivých krmív stanovených v bilančných pokusoch. Na praktické účely sa spravidla používajú priemerné hodnoty koeficientov stráviteľnosti uvádzané v tabuľkách výživnej hodnoty krmív.
5. Metabolizovateľná energia objemových krmív pre prežúvavce sa vypočíta na základe obsahu stráviteľnej organickej hmoty (SOH). Stráviteľnosť organickej hmoty sa stanovuje v bilančných pokusoch alebo laboratórne in vitro pepsin-celulázovou metódou. Do rovníc sa dosadzujú g SOH v kg sušiny takto:

5.1. Objemové krmivá všeobecne:

$$\text{MEpr v MJ/kg sušiny} = 0,01517 \times \text{g SOH},$$

5.2. Kukurica v čerstvom, zelenom stave alebo v konzervovanom, silážovanom stave:

$$\text{MEpr v MJ/kg sušiny} = 0,01549 \times \text{g SOH},$$

5.3. Krmná repa, cukrová repa, repné skrojky a repné rezky:

$$\text{MEpr v MJ/kg sušiny} = 0,01456 \times \text{g SOH}.$$

6. Netto energia pre prežúvavce sa vypočíta podľa regresných rovníc van Esa (1978) takto:

$$\text{NEL v MJ/kg sušiny} = \text{MEpr} \times [0,463 + (0,24 \times q)]$$

$$\text{NEV v MJ/kg sušiny} = \text{MEpr} \times [(k_z \times k_v \times 0,5) / (k_v + k_z \times 0,5)], \text{ v ktorých}$$

$$q = \text{MEpr} / \text{BE},$$

$$k_z = 0,554 + 0,287 \times q,$$

$$k_v = 0,006 + 0,780 \times q.$$

7. Hodnotenie dusíkatých látok v krmive

Skutočne stráviteľné dusíkaté látky v tenkom čreve (PDI) pozostávajú z nedegradovaných dusíkatých látok krmiva skutočne stráviteľných v tenkom čreve (PDIA) a z mikrobiálnych bielkovín skutočne stráviteľných v tenkom čreve (PDIM). Mikrobiálne bielkoviny skutočne stráviteľné v tenkom čreve môžu byť v bachore syntetizované z degradovaných dusíkatých látok krmiva, ak nie je obsah využiteľnej energie a ďalších živín limitovaný (PDIMN), a z využiteľnej energie, ak nie je obsah degradovaných dusíkatých látok krmiva a ďalších živín limitovaný (PDIME).

Hodnota dusíkatých látok v krmive je vyjadrená množstvom PDIN a PDIE v g/kg sušiny. Pri výpočte PDI krmnej dávky sa postupuje tak, že hodnoty PDIN a PDIE jednotlivých krmív sa sčítavajú osobitne, pričom platí, že obsah PDI sa rovná obsahu PDIN. Pri zostavovaní krmných dávok je potrebné voliť také kombinácie krmív, aby ruminálna dusíková bilancia (RNB), ktorá predstavuje rozdiel PDIN – PDIE, bola čo najnižšia, podľa možnosti nulová.

Výpočet sa vykonáva podľa týchto rovníc:

$$\text{PDIN} = \text{PDIA} + \text{PDIMN}$$

$$\text{PDIE} = \text{PDIA} + \text{PDIME}$$

$$\text{PDIA} = \text{NL} \times 1,11 \times (1 - \text{deg}/100) \times \text{dsi}/100$$

$$\text{PDIMN} = \text{NL} \times (1 - (1,11 \times (1 - \text{deg}/100))) \times 0,576$$

$$\text{PDIME} = \text{FOH} \times 0,0928$$

$$\text{FOH} = \text{SOH} - \text{tuk} - \text{NdNL} - \text{FP}$$

$$\text{NdNL} = \text{NL} \times 1,11 \times (1 - \text{deg}/100)$$

$$\text{FP} = \text{M} + \text{A} + \text{B} + \text{Alk}, \text{ v ktorých sú}$$

NdNL nedegradované dusíkaté látky v krmive,

dsi skutočná stráviteľnosť nedegradovaných dusíkatých látok v tenkom čreve v %,

NL dusíkaté látky v g/kg sušiny,

deg dusíkaté látky v g/kg sušiny,

FHO efektívna degradovateľnosť dusíkatých látok v %,

FP fermentačné produkty v g/kg sušiny; zohľadňujú sa len v silážovaných krmivách,

M kyselina mliečna v g/kg sušiny,

A acetický podiel prchavých mastných kyselín v g/kg sušiny,

B butyrický podiel prchavých mastných kyselín v g/kg sušiny,

Alk alkoholy v g/kg sušiny.